ศึกษาเปรียบเทียบสิกขาบทที่เป็นโลกวัชชะของพระสงฆ์เถรวาทในประเทศไทย

A Comparative Study of Sikkhāpada Involving with Lokavajja of Theravada Sangha in Thailand

พระมหาณัฐวุฒิ ถิรธมฺโม, Phramaha Natthawut Thiradhammo[1]

E-mail: P.M.natthawut@gmail.com

พระมหาวิโรจน์ คุตฺตวีโร, Phrahama Viroj Guttviro[2]

E-mail: P.M.natthawut@gmail.com

Received: *February 24, 2021* **Revised:** *March 5, 2021*

Accepted: *April 28, 2021*

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง “ศึกษาเปรียบเทียบสิกขาบทที่เป็นโลกวัชชะของพระสงฆ์เถรวาทในประเทศไทย” มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาแนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับโลกวัชชะในสังคมไทย เพื่อศึกษาสิกขาบทที่เป็นโลกวัชชะในคัมภีร์พระพุทธศาสนา และเพื่อเปรียบเทียบสิกขาบทที่เป็นโลกวัชชะของพระสงฆ์เถรวาทในประเทศไทย เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า การบวช เป็นวัฒนธรรมที่เกี่ยวเนื่องกับศาสนา มีจุดหมายเพื่อเป็นศาสนทายาท สืบทอดศาสนา และปฏิบัติตนตามพระธรรมวินัย บางท่านปฏิบัติบรรลุเป้าหมายคือพระนิพพาน บางท่านกำลังศึกษาปฏิบัติเพื่อเข้าสู่เป้าหมาย บางครั้งมีการล่วงละเมิดพระธรรมวินัยเพราะเป็นปุถุชน ทั้งความผิดที่เป็นปัณณัติวัชชะ และโลกวัชชะ โลกวัชชะนั้นเป็นความเสียหายที่ชาวโลกติเตียน ไม่ยอมรับ ไม่เหมาะสม ถูกลงโทษตามกฎหมายบ้านเมืองหรืออาจจะไม่ผิดกฎหมายบ้านเมือง แต่ก่อให้เกิดความเสื่อมศรัทธา สาเหตุการละเมิดจากสังคมมีความเปลี่ยนแปลงการใช้สอยปัจจัย 4 ปรับเปลี่ยนไปตามสภาพของสังคม การล่วงละเมิดจึงเกิดขึ้น การแก้ไขปัญหาต้องมีการแก้ไขทั้งองคาพยพองค์กรทั้ง

---

[1] สาขาวิชาพระไตรปิฎกศึกษา วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย/ Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Palisueksabuddhaghosa Nakronprathum compus

[2] สาขาวิชาพุทธศาสน์ศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย/ Graduate School, Mahamakut Buddhist University.

พระสงฆ์ต้องมีมาตรการควบคุมดูแลเข้มงวดกวดขัน ให้ความรู้ที่ถูกต้องแก่พระสงฆ์ ภาครัฐ มีกฎหมายที่เข้ามาคุ้มครอง ปกป้องศาสนา ภาคประชาชน ต้องมีการให้ความรู้ที่เกี่ยวกับพระศาสนาที่ถูกต้อง ช่วยกันสอดส่องดูแลและบำรุงรักษา

คำสำคัญ: (สิกขาบท), (โลกวัชชะ), (พระสงฆ์เถรวาท),

Abstract

This article was a part of thesis entitled 'A Comparative Study of Sikkhāpada of Lokavajja of Theravāda's Sangha in Thailand' aiming at studying general worldly fault or *Lokavajja* in Thai society, *Sikkhāpada* in Buddhism, and comparing *Sikkhāpada* involving *Lokavajja* of *Theravāda* Sangha in Thailand. It was a qualitative research. Its findings were that the ordination is a religious function in Buddhist tradition. Its purpose is to be religion heir, religion inheritor and following Dhamma and disciplines. It was true that some Bhikkhus were successful in practice for Nibbana attainment, still some study and practice for such goal but mistakenly infringe the disciplinary rules due to their ordinary being. This discipline violation is of disciplinary fault or *Paṇṇattivajja* and worldly fault or *Lokavajja*. The worldly fault means the losses, what ordinary people condemn, not accept, inappropriate, against the law, Bhikkhu will be punished according to the country law or even not breaking the law but causing the loss of faith to Buddhist devotees. The cause of *Sikkhāpada* violation is the rapid change of society, the change of behavior towards 4 basic needs uses which might lead to break down some disciplinary rules. The solutions of such violation need the corporation of all sections in society, i.e., *Shangha* council which functions to provide right education and method to supervise and strictly control Bhikkhus, the government conducting the legislation to defend, preserve and support Buddhism and people who must be educated the Buddhism rightly.

Keywords: (Sikkhāpada), (Lokavajja), (Theravāda Sangha)

1. บทนำ

หลังจากที่พระพุทธเจ้าได้ทรงตรัสรู้พระอริยธรรมและมีพระทัยที่จะทรงสั่งสอนเวไนยสัตว์ให้ได้รู้แจ้งเห็นประจักษ์ในสิ่งที่พระพุทธองค์ได้ตรัสรู้แล้ว ทรงแสดงหลักธรรมที่ทรงตรัสรู้และแนวทางประพฤติเพื่อการตรัสรู้เป็นครั้งแรกแก่เหล่านักบวช 5 รูปที่เรียกว่า ปัญจวัคคีย์ และพระธรรมเทศนาที่ทรงแสดงแก่ปัญจวัคคีย์เหล่านั้นคือ ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร ผลของการแสดงธรรมครั้งนั้นก็คือมีผู้ที่รู้และเข้าใจในหลักธรรมที่พระองค์ได้ตรัสรู้ซึ่งเป็นการรับรองว่าสิ่งที่พระองค์ตรัสรู้นั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องอย่างแท้จริง หลังจากนั้นก็มีผู้ที่เข้ามาเรียนรู้และได้เข้าใจในหลักธรรมของพระพุทธองค์เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ผู้คนเหล่านั้นก็ได้แสดงออกถึงผลของการรู้ธรรมนั้นด้วยการขอรับการบวชเพื่อเป็นการแสดงความประสงค์ที่จะเข้าร่วมในคณะนั้นโดยมีพระพุทธเจ้าเป็นผู้นำ ผู้ที่ได้ขอบวชกับพระพุทธเจ้าเหล่านั้นได้รับการเรียกชื่อว่า ภิกษุ และเมื่อมีจำนวนมากขึ้น ๆ ก็ได้ชื่อว่า สงฆ์

ในบรรดาภิกษุที่เข้ามาบวชในพระพุทธศาสนาช่วงแรกเริ่มตั้งศาสนานั้นล้วนเป็นภิกษุที่เป็นผู้รู้ดี รู้ชอบ หมดสิ้นกิเลสทั้งปวงจึงได้ชื่อว่าพระอรหันต์ แต่ในกาลต่อมาก็มีผู้เข้ามาบวชในศาสนามากขึ้นบางท่านก็สิ้นกิเลส บางท่านก็ยังไม่สิ้นกิเลส จึงมีการแบ่งพระสงฆ์สาวกเป็น 2 แบบคือ พระอริยสงฆ์ และ สมมติสงฆ์ แต่ทั้ง 2 กลุ่มนี้ก็ถือว่าเป็นพระสงฆ์สาวกของพระพุทธเจ้าทั้งสิ้นมิได้แบ่งแยกแตกต่างกัน และในทุกสังคมย่อมต้องมีสิ่งที่จะหลอมรวมให้ผู้ที่อยู่ในสังคมนั้น ๆ อยู่ด้วยกันได้นั่นก็คือ ศีล กฎเกณฑ์ ระเบียบ รูปแบบปฏิบัติต่าง ๆ ที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้ผู้ที่อยู่ได้ประพฤติปฏิบัติเหมือน ๆ กัน ไม่มีความแตกต่างจากผู้อื่นในสังคมนั้น ดังที่พระมหาสมจินต์ สมฺมาปญฺโญ,ผศ.ดร. ได้กล่าวไว้ในบทความวิชาการเรื่องพระวินัย : กฎเกณฑ์และคุณค่าทางสังคม ซึ่งมีเนื้อความตอนหนึ่งว่า

“...พระพุทธเจ้าทรงปกครองสงฆ์โดยเครื่องมือคือศีล พระพุทธโฆสาจารย์กล่าวถึงศีลไว้หลายนัย ปรากฏในปกรณ์วิเสสวิสุทธิมรรค มี 2 อย่างโดยแบ่งเป็น (1) จาริตตศีล (2) วาริตตศีล หรือ (1) อภิสมาจาริกศีล (2) อาทิพรหมจริยกศีล หรือ (1) วิรัติศีล (2) อวิรัติศีล หรือ (1) นิสิตศีล (2) อนิสิตศีล หรือ (1) กาลปริยันตศีล (2) อาปาณโกฏิศีล หรือ (1) สปริยันตศีล (2) อปริยันตศีล หรือ (1) โลกิยศีล (2) โลกุตตรศีล.....”

และได้กล่าวถึงคุณค่าของศีลไว้ในตอนที่ชื่อว่า ความมีคุณค่าและความเป็นกฎเกณฑ์ทางสังคมของพระวินัย มีเนื้อความย่อว่า

“...พระวินัยเป็นด้ายร้อยเรียงลักษณะนิสัย/พฤติกรรมของคนไว้ในกรอบเดียวกัน เพราะพุทธประสงค์ในการประกาศพระศาสนา ในเชิงจริยศาสตร์สังคมมี 2 ประการ คือ (1) กำจัดความคิดแบ่งแยกทางสังคม (2) กระตุ้นเตือนให้มนุษย์คำนึงถึงศักดิ์ศรีและคุณค่าภายในตน พระพุทธองค์ทรงเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามาในพระพุทธศาสนาได้ ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบใด ถ้าประสงค์จะบวชเป็นพระภิกษุภิกษุณีก็บวชได้ โดยไม่จำกัดว่าจะเกิดในตระกูลใดวรรณะใด และเมื่อประสงค์จะพัฒนาตนก็มีโอกาสพัฒนาได้เต็มที่ ผู้ใดปฏิบัติ ผู้นั้นย่อมได้รับผลแห่งการปฏิบัติ ไม่มีใครบันดาลให้ใครได้ “สุทฺธิ อสุทฺธิ

ปจฺจตฺตํ นาญฺโญ อญฺญํ วิโสธเย” ความบริสุทธิ์และความไม่บริสุทธิ์เป็นของเฉพาะตน ผู้อื่นจะให้ผู้อื่นบริสุทธิ์ไม่ได้ ด้วยพุทธประสงค์อย่างนี้แหละ จำเป็นต้องมีพระวินัยไว้เป็นกฎเกณฑ์ควบ คุมดูแล เพราะธรรมดาคนที่มาจากสังคมหลากหลาย ย่อมมีลักษณะนิสัย พฤติกรรมต่างกันอยู่แล้ว...”[3]

พระพุทธเจ้ามิได้ทรงบัญญัติกฎเกณฑ์ข้อระเบียบปฏิบัติที่เรียกกันว่าสิกขาบทขึ้นมาตั้งแต่เริ่มประกาศศาสนาดังจะเห็นได้จากการที่พระสารีบุตรทูลขอให้พระพุทธองค์ทรงบัญญัติสิกขาบทแต่ทรงปฏิเสธว่า

“...จงรอไปก่อนเถิดสารีบุตร ตถาคตรู้เวลาในเรื่องที่จะบัญญัติสิกขาบทนั้น ศาสดาจะยังไม่บัญญัติสิกขาบทแก่สาวก ไม่ยกปาติโมกข์ขึ้นแสดง ตลอดเวลาที่ยังไม่เกิดอาสวัฏฐานิยธรรมบางอย่างในสงฆ์ เมื่อเกิดอาสวัฏฐานิยธรรมบางอย่างในสงฆ์ ตถาคตจึงจะบัญญัติสิกขาบท จะยกปาติโมกข์ขึ้นแสดงแก่สาวก เพื่อขจัดธรรมเหล่านั้น...สารีบุตร ก็ภิกษุสงฆ์ยังไม่มีเสนียด ไม่มีโทษ ไม่มีสิ่งมัวหมอง บริสุทธิ์ผุดผ่อง ดำรงอยู่ในสารคุณแท้จริงในภิกษุ 500 รูปนี้ ผู้มีคุณธรรมอย่างต่ำก็ชั้นโสดาบันไม่มีทางตกต่ำ มีความแน่นอนที่จะสำเร็จสัมโพธิในวันข้างหน้า”[4]

แต่เมื่อพระพุทธเจ้าทรงพบข้อผิดพลาดบกพร่องของเหล่าพระสาวกที่เกิดขึ้นในพระพุทธศาสนา ก็ทรงมีการออกข้อบทบัญญัติ ข้อบังคับที่เรียกว่าสิกขาบทขึ้นเพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยดีงามในหมู่คณะดังจะเห็นได้จากถ้อยพระดำรัสที่ตรัสไว้ว่า “ภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนั้นเราจะบัญญัติสิกขาบทแก่ภิกษุทั้งหลาย โดยอาศัยอำนาจประโยชน์ 10 ประการ คือ

1. เพื่อความรับว่าดีแห่งสงฆ์
2. เพื่อความผาสุกแห่งสงฆ์
3. เพื่อข่มบุคคลผู้เก้อยาก
4. เพื่อความอยู่ผาสุกแห่งเหล่าภิกษุผู้มีศีลดีงาม
5. เพื่อปิดกั้นอาสวะทั้งหลายอันจะบังเกิดในปัจจุบัน
6. เพื่อกำจัดอาสวะทั้งหลายอันจะบังเกิดในอนาคต
7. เพื่อความเลื่อมใสของคนที่ยังไม่เลื่อมใส
8. เพื่อความเลื่อมใสยิ่งขึ้นไปของคนที่เลื่อมใสแล้ว
9. เพื่อความตั้งมั่นแห่งสัทธรรม
10. เพื่อเอื้อเฟื้อวินัย

---

[3] พระมหาสมจินต์ สมฺมาปญฺโญ, “**วินัย: กฎเกณฑ์และคุณค่าทางสังคม**”, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรราชวิทยาลัย, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://www.mcu.ac.th/article/14271 [20 ส.ค. 2563]

[4] วิ.มหา. (ไทย) 1/21/13.

แล้วจึงรับสั่งให้ภิกษุทั้งหลายยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดง[5] พระดำรัสนี้พระพุทธองค์ทรงตรัสทุกครั้งที่ทรงบัญญัติสิกขาบท เพื่อเป็นการตอกย้ำให้เห็นถึงความประสงค์อย่างแท้จริงของการบัญญัติสิกขาบทในแต่ละข้อ และยังมีถ้อยพระดำรัสที่ตรัสไว้ว่า “เรา (ตถาคต) จักทำโทษที่ล่วงเกินให้ปรากฏด้วยการถามนั้น แล้วจักบัญญัติสิกขาบท คือ ตั้งข้อบังคับหนักหรือเบาไว้แก่สาวกทั้งหลาย”[6] อีกทั้งยังมีพระดำรัสตรัสบอกไว้ว่า “อานนท์ เราไม่พยายามทำกะพวกเธอ อย่างทะนุถนอม เหมือนพวกช่างหม้อ ทำแก่หม้อ ที่ยังเปียก ยังดิบอยู่ อานนท์ เราจักขนาบแล้ว ขนาบอีก ไม่มีหยุด อานนท์ เราจักชี้โทษแล้ว ชี้โทษอีก ไม่มีหยุด ผู้ใดมีมรรคผลเป็นแก่นสาร ผู้นั้นจักทนอยู่ได้.[7]

แต่ภายหลังเมื่อพระพุทธองค์ดับขันธปรินิพพานแล้ว สิกขาบทต่าง ๆ ก็มิได้มีการบัญญัติเพิ่มขึ้นมาอีกเลย เหล่าพระสาวกก็ยึดถือปฏิบัติตามสิกขาบทที่ทรงบัญญัติขึ้นมาโดยตลอด ต่อเมื่อกาลเวลาผ่านเลยมาเนิ่นนาน โลกได้มีความเจริญขึ้นมาโดยลำดับ มีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในโลกตลอดเวลา ผลของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีผลกระทบมาสู่พระพุทธศาสนาทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งมีทั้งผลดีและผลเสียที่เกิดขึ้นตามมา บางสิ่งบางอย่างไม่มีอยู่ในสิกขาบทที่ทรงบัญญัติขึ้น ทำให้พระสงฆ์บางรูปมองว่าสามารถทำตามที่โลกเขาเป็นอยู่ได้ จึงมีการประพฤติปฏิบัติขึ้น บางสิ่งก็ก่อให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธาต่อผู้พบเห็น แต่หลายอย่างก็ทำลายศรัทธาของผู้พบเห็นอย่างมากมาย

พระพุทธศาสนาในประเทศไทยแม้จะประพฤติปฏิบัติตามหลักคำสอนทางพุทธศาสนาและหลักปฏิบัติอื่น ๆ มาโดยตลอด แต่ในปัจจุบันสังคมไทยได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นอันมาก อันเป็นผลกระทบมาจากกระแสวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่เข้ามามีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่และการดำเนินชีวิตของชาวบ้าน เกิดมีค่านิยมในทางวัตถุมาแทนที่ค่านิยมในทางจิตใจทั่วไป มีการปรับปรุงระบบต่าง ๆ เช่น การศึกษาของไทยให้ทัดเทียมกับประเทศที่พัฒนาแล้ว เป็นเหตุทำให้การศึกษาของคนไทยที่เคยใกล้ชิดกับศาสนาถอยห่างจากศาสนา สังคมมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น บทบาทของวัดและพระสงฆ์ที่เคยเป็นศูนย์กลางของสังคมต้องเปลี่ยนแปลงไปตามความจำเป็นของสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้านกับพระสงฆ์ห่างเหินกัน เมื่อชาวบ้านเข้าวัดน้อยลงเพราะวิถีชีวิตต้องขึ้นอยู่กับการประกอบอาชีพเพื่อการแข่งขันให้อยู่รอดในสังคม เป็นต้น และด้วยเหตุหลายประการในสังคมจึงทำให้มีพระสงฆ์จำนวนไม่น้อยหันมาประกอบพิธีกรรม เช่น สะเดาะเคราะห์ เสกของขลังขาย ทำนายโชคชะตา เป็นต้น เพื่อหาประโยชน์เข้าสู่ตนเองทั้ง ๆ ที่บางอย่างมีสิกขาบทห้ามเอาไว้ก็ตาม

วิกฤติปัญหาทางพระพุทธศาสนาเกิดจากสาเหตุหลายประการ อย่างเช่นความเสื่อมศรัทธาในหมู่พุทธศาสนิกชน เพราะความประพฤติที่ไม่เคร่งครัดต่อพระธรรมวินัยของพระสงฆ์และ

---

[5] วิ.มหา. (ไทย) 1/39/28.

[6] วิ.มหา. (ไทย) 1/16/331.

[7] ม.อุ. (ไทย) 14/245/356.

ข้อบกพร่องในการบริหารคณะสงฆ์[8] ปัญหาทั้งหมดย่อมเกิดจากคนในพระศาสนาหาใช่เกิดเพราะตัวบทกฎหมายที่ใช้ในการปกครองคณะสงฆ์ไม่ การที่พระสงฆ์ไม่เคร่งครัดต่อพระธรรมวินัยเป็นมูลเหตุใหญ่ที่ทำให้เกิดความเศร้าหมองในพระพุทธศาสนาและทำลายศรัทธาของประชาชนอย่างยิ่งปัจจุบันยังมีกลุ่มพระภิกษุสามเณรที่ลืมสมณภาวะ สมณสารูป ประพฤติปฏิบัติตนผิดไปจากหลักพระธรรมวินัย (อภิสมาจาร) จนเป็นเกิดการล่วงละเมิดพระวินัยในด้านอาจาระความประพฤติที่เหมาะสม ทำให้ผู้พบเห็นเกิดการติเตียน และเป็นการทำลายภาพลักษณ์ที่ดีงามของพระสงฆ์ในสายตาประชาชน เช่น ปัจจุบันภาครัฐอนุญาตให้พระสงฆ์ทำใบขับขี่ได้ ดื่มสุรา เสพยาเสพติด ประพฤติผิดทางมารยาทของพระสงฆ์เป็นต้น

ในปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการติดต่อสื่อสารมีความเจริญก้าวหน้ามากขึ้น ทำให้มนุษย์สามารถติดต่อสื่อสาร แลกเปลี่ยนข้อมูลกันได้อย่างกว้างขวาง เป็นไปอย่างสะดวกรวดเร็วและง่ายขึ้น จึงสามารถรับรู้ข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ ได้ทันเหตุการณ์ รวมถึงข่าวที่เกี่ยวกับภาพลักษณ์ของพระสงฆ์ที่แสดงออกมาให้ประชาชนรับรู้ ปัจจุบันข่าวสารภาพลักษณ์ด้านลบของพระสงฆ์ที่แสดงออกตามสื่อต่าง ๆ ให้เห็นบ่อยขึ้น ทำให้เกิดการตำหนิติเตียนในทางเสื่อมเสียต่อพระสงฆ์ ทำให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ไปในแง่มุมต่าง ๆ ซึ่งเรียกการวิพากษ์วิจารณ์นี้ว่า โลกวัชชะ แม้ในสมัยพุทธกาล พฤติกรรมของพระสงฆ์ที่เป็นโลกวัชชะก็ปรากฏให้เห็นเป็นตัวอย่าง เช่น คราวที่พระสุทินนั่งใกล้ชิดกับหญิงสาว นางวิสาขามาพบและได้ตำหนิถึงความไม่เหมาะสมนั้น เพราะมีความเห็นส่วนตัวว่า พระทำแบบนี้ไม่สมควรอย่างยิ่ง จนเป็นเหตุให้พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติสิกขาบท (อนิยต) ขึ้นเป็นต้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิทยานิพนธ์เรื่อง “ศึกษาเปรียบเทียบสิกขาบทที่เป็นโลกวัชชะของพระสงฆ์เถรวาทในประเทศไทย”สำหรับวัตถุประสงค์ต้องการนำเสนอในบทความนี้มี 3 ข้อ คือ

2.1 เพื่อศึกษาแนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับโลกวัชชะในสังคมไทย

2.2 .เพื่อศึกษาสิกขาบทที่เป็นโลกวัชชะในคัมภีร์พระพุทธศาสนา

2.3 เพื่อเปรียบเทียบสิกขาบทที่เป็นโลกวัชชะของพระสงฆ์เถรวาทในประเทศไทย

3. วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสารเอกสารหลักที่ใช้คือ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งมีวิธีการดำเนินการวิจัยตามกรอบของการศึกษา ดังนี้

---

[8] คนึงนิตย์ จันทบุตร, **สถานะและบทบาทของพระพุทธศาสนาในประเทศไทย**, (กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์, 2532), หน้า 82.

3.1 ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลชั้นปฐมภูมิ ได้แก่ จากคัมภีร์พระไตรปิฎกและอรรถกถาต่าง ๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับโลกวัชชะ

3.2 รวบรวมข้อมูลชั้นทุติยภูมิ คือ หนังสือ งานนิพนธ์ทั่วไป รวมทั้งเอกสาร งานวิจัย บทความ ตำราทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง

3.3 นำข้อมูลทั้งหมดมาศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และเขียนงานวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วปรับปรุงแก้ไขเพื่อความถูกต้อง

3.4 เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอผลการวิจัย

4. ผลการวิจัย

4.1 ศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับโลกวัชชะในพระพุทธศาสนา

จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับโลกวัชชะในพระพุทธศาสนา พบว่าปัญหาในทางพระพุทธศาสนาในอดีตกาลสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเด็นหลัก ๆ คือ

1. ปัญหาที่เกี่ยวกับระบบระเบียบปฏิบัติในด้านศาสนาล้วน ๆ ไม่ได้มีผลกับประชาชนเลย กล่าวคือเป็นปัญหาเฉพาะตัวของพระสงฆ์เอง และของหมู่สงฆ์เท่านั้น เช่นการใช้จีวรที่ไม่ได้พินทุ การฉันอาหารในเวลาวิกาล การนั่งหรือนอนบนเตียงที่ไม่ได้ตรึงเท้าให้แน่น การก่อสร้างที่อยู่อาศัย การทะเลาะวิวาทในเรื่องธรรมวินัย การทำให้สงฆ์แตกกัน การทำจีวร การจำพรรษา การกรานกฐิน เป็นต้น ซึ่งปัญหาที่เกิดในเพราะเรื่องดังกล่าว ไม่ส่งผลกระทบต่อชาวบ้าน หรือพุทธศาสนิกชน ซึ่งปัญหาแบบนี้ เรียกว่า ปัณณัตติวัชชะ ที่อาจเรียกได้ว่า โทษทางพระวินัย

2. ปัญหาเกี่ยวกับระบบระเบียบปฏิบัติของผู้เข้ามาบวชในพระพุทธศาสนาที่มีผลกระทบต่อชาวบ้าน หรือประชาชนด้วย กระทบกับพระสงฆ์รูปอื่นด้วยเช่น การเสพเมถุน การฆ่าสัตว์ การลักทรัพย์ การพูดโกหกหลอกลวง การพูดเกี้ยวหญิง การฆ่า การโจรกรรม การทุบตี ด่ากันเป็นต้น หรือแม้แต่บางอย่างที่ประพฤติแล้วชาวบ้านมองว่าไม่เหมาะสมที่สมณะจะพึงกระทำ เช่นดื่มสุรา เล่นการพนัน การเกี้ยวพาราศี การล่อลวงเป็นต้น ซึ่งการกระทำดังกล่าวทางบ้านเมืองได้ถือว่าเป็นความผิดมีกฎหมายบ้านเมืองรองรับและมีบทลงโทษอย่างชัดเจน กฎหมายนี้ครอบคลุมต่อประชาชนทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นบุคคลประเภทไหน เมื่อทำแล้วมีความผิดต้องได้รับโทษทั้งสิ้น แต่ในการกระทำบางอย่างที่พระสงฆ์กระทำ แม้ชาวบ้านทำจะไม่มีโทษแต่เมื่อพระสงฆ์ทำแล้วในสายตาของชาวบ้านมองว่าสิ่งที่พระสงฆ์ทำนั้นไม่มีความเหมาะสมกับสถานะของพระสงฆ์ พระสงฆ์ไม่ควรประพฤติหรือกระทำแบบนั้น เช่นการดื่มน้ำเมา การเสพสิ่งเสพติด เช่นบุหรี่ เป็นต้น ซึ่งปัญหาแบบนี้เรียกว่า โลกวัชชะ หรือความผิดที่เป็นโทษทางโลก.

ปัญหาทั้ง 2 อย่างล้วนมีมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล จวบจนถึงปัจจุบันก็ยังคงมีอยู่ เพราะตราบใดที่มีพระพุทธศาสนา มีศาสนทายาทก็ย่อมมีผู้ประพฤติผิดสิกขาบทที่พระพุทธองค์ทรงบัญญัติไว้ และไม่สามารถขจัดปัญหาให้สิ้นไปได้ ทำได้แต่เพียงปราม หรือควบคุมให้พออยู่ในการดูแลได้เท่านั้น แต่ไม่สามารถขจัดปัญหาให้สิ้นไป

4.2 เพื่อศึกษาสิกขาบทที่เป็นโลกวัชชะในคัมภีร์พระพุทธศาสนา

จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาสิกขาบทที่เป็นโลกวัชชะในคัมภีร์พระพุทธศาสนาพบว่าปัญหาดังกล่าวสามารถสรุปได้ดังนี้

คำว่า “โลกวัชชะ” เป็นศัพท์ทางพระพุทธศาสนา หมายถึง โทษทางโลกที่เกี่ยวข้องกับคนในโลก และภิกษุสงฆ์ก็เป็นประชากรในโลกนี้ โทษนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ โลกวัชชะที่เป็นโทษทางโลกแบบชัดเจน เช่นกฎหมายบ้านเมือง กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ จารีต ประเพณีต่าง ๆ ที่สังคมตราขึ้นเพื่อคนในสังคม โดยมีบทลงโทษที่ชัดเจน เช่นประหารชีวิต (ฆ่า)จำคุก กัก ขัง ปรับสินไหม ตักเตือน ตามแต่บริบทของความผิดที่กระทำ อันนี้ใช้เป็นกฎข้อบังคับทุกคนในสังคมนั้น ๆ ส่วนโลกวัชชะอีกแบบหนึ่ง เป็นระเบียบที่ไม่ได้ตรากฎไว้โดยตรง แต่เมื่อมีใครที่ได้รับการยกย่องนับถือกระทำเข้าแล้ว สังคมยอมรับไม่ได้กับการกระทำนั้น ๆ แม้ว่าจะไม่มีบทลงโทษก็ตาม เช่นนักบวช นักการศาสนา โดยความผิดที่กระทำนั้นอาจจะไม่ผิดสำหรับประชาชนทั่วไป กล่าวคือประชาชนทั่วไปสามารถทำได้ แต่ไม่เหมาะกับนักบวชทั้งหลาย เช่น การขับร้องเพลง การส่งเสียงดัง การดื่มเครื่องดื่มที่ทำให้มึนเมา หรือสิ่งเสพติดต่าง ๆ เช่นสูบบุหรี่ เป็นต้น

ในการกล่าวถึงองค์ประกอบของอาบัติที่เป็นโลกวัชชะนั้น ผู้ศึกษาได้ประมวลถึงความเกี่ยวเนื่องของการใช้กฎหมายบ้านเมืองในทางโลกกับกระบวนการบัญญัติสิกขาบทของพระพุทธเจ้า ซึ่งสามารถแยกเป็นข้อ ๆ ได้ดังนี้

1. กฎหมาย กฎ บทบัญญัติ จารีตประเพณีของบ้านเมืองถูกตราขึ้น
2. มีพระภิกษุสงฆ์ผู้กระทำความผิดในกฎหมาย กฎ บทบัญญัติ จารีตประเพณีของบ้านเมือง
3. สังคมไม่ยอมรับหรือรับไม่ได้ต่อความผิดที่มีผู้กระทำผิดนั้น
4. เมื่อเกิดเรื่องมัวหมองขึ้นภายในคณะสงฆ์ พระพุทธเจ้าตรัสสั่งให้เรียกประชุมสงฆ์
5. ตรัสถามภิกษุผู้ก่อเหตุให้ทูลรับ
6. ทรงชี้โทษแห่งการประพฤติเช่นนั้น
7. ตรัสอานิสงส์แห่งการไม่กระทำเช่นนั้นและการสำรวมระวัง
8. ทรงตั้งพระบัญญัติห้ามมิให้ภิกษุทำอย่างนั้นอีกต่อไป
9. ทรงกำหนดโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนหรือล่วงละเมิดเรียกว่า ปรับอาบัติ

จะเห็นได้ว่า การบัญญัติสิกขาบทที่มีโทษทางโลกวัชชะล้วนมีความเกี่ยวข้องกับทางบ้านเมืองในแง่ใดแง่หนึ่ง ซึ่งสิ่งที่ภิกษุสงฆ์กระทำความผิดนั้นก่อให้เกิดการไม่ยอมรับต่อพฤติกรรมของหมู่ชนในสังคม

ในการกระทำความผิดของภิกษุสงฆ์ในพระพุทธศาสนานั้น ไม่ว่าความผิดนั้นจะเกิดจากเหตุอันใดก็ตามก็ล้วนแต่เป็นความผิดที่มีโทษ แต่เมื่อสรุปถึงความผิดที่เกิดขึ้นแล้ว การกระทำความผิดจะมีอยู่ 2 ประเด็นคือ (1) เกิดจากตัวบุคคล เมื่อทุกคนเกิดมาล้วนแต่ไม่รู้อะไรเลย ต่อเมื่อได้

ศึกษาเรียนรู้จึงค่อยทราบว่าอะไรคืออะไร บางอย่างที่กระทำอาจจะมีการผิดพลาด จะด้วยความที่ตนเองไม่รู้ หรือประมาทก็แล้วแต่ หรือต้องด้วยสำคัญผิดคิดว่าถูกต้องก็ตาม ล้วนแต่ก่อให้เกิดโทษทั้งสิ้น สมดังที่พระพุทธองค์ตรัสบอกถึงอาการที่ภิกษุจะต้องอาบัติว่ามี 6 อย่างคือ ต้องด้วยไม่ละอาย 1 ต้องด้วยไม่รู้ว่าสิ่งนี้จะเป็นอาบัติ 1 ต้องด้วยสงสัยแล้วขืนทำลง 1 ต้องด้วยสำคัญว่าควรในของที่ไม่ควร 1 ต้องด้วยสำคัญว่าไม่ควรในของที่ควร 1 ต้องด้วยลืมสติ 1 จะเห็นได้ว่าการทำผิดพลาดเพราะความไม่รู้ข้อเท็จจริงก็ดี ความสำคัญผิดก็มีจึงก่อให้เกิดโทษ นี่เป็นโทษที่เกิดจากตัวบุคคลที่ประมาทที่ไม่ศึกษาเรียนรู้ให้ถูกต้อง และ(2) เกิดจากสังคม บางครั้งการที่หมู่ชนส่วนมากมีความคิดเห็นเหมือน ๆ กัน หรือมองเห็นแต่ความสะดวก โดยไม่คำนึงถึงกฎระเบียบของสงฆ์ ก็อาจก่อให้เกิดการกระทำที่ส่งเสริมให้พระสงฆ์ประพฤติผิดพระธรรมวินัยได้เช่นการถวายสิ่งของบางอย่างที่ไม่เหมาะกับสมณสารูป มีการถวายยารักษาโรค หรืออาหารแห้ง เพื่อให้ง่ายต่อการบริโภค ปัญหานี้เกิดจากสิ่งรอบข้างของพระสงฆ์ที่มีผลเป็นโทษต่อตัวพระสงฆ์เหมือนกัน

การล่วงละเมิดสิกขาบทตามที่กล่าวมา จึงมีผลกระทบต่อพระพุทธศาสนาทั้งใน ส่วนบุคคลและส่วนรวม ผลกระทบต่อส่วนบุคคล คือชาวบ้านตำหนิติเตียน เสื่อมความศรัทธา ในตัวบุคคล ถ้าเป็นความผิดร้ายแรง ต้องสละสมณเพศ ผลกระทบต่อส่วนรวม คือสร้างความ เดือดร้อนให้กับคณะสงฆ์ เป็นที่ดูถูกเหยียดหยามของคนที่ไม่ศรัทธา ทำความเสื่อมเสียให้กับองค์กรสงฆ์[9]

โลกวัชชะ โทษทางโลกที่เกิดขึ้นในพระศาสนา มี 3 ทางคือ

(1) โลกวัชชะที่เป็นไปในทางกาย ในโลกวัชชะหรือโทษทางโลกที่เป็นไปทางกายนี้ที่ภิกษุสงฆ์ได้กระทำอยู่มากมาย ผู้ศึกษาขอยกตัวอย่างเช่นเที่ยวไปในสถานที่อันน่ารังเกียจ เช่น สถานบันเทิง สถานบริการทางเพศ การปลอมตัวเป็นฆราวาส การเสพสุรา ยาเสพติด หรือของมึนเมาอย่างอื่น การเล่นการพนัน เป็นต้น ซึ่งสถานที่เหล่านี่ประชาชนทั่วไปมองว่า เป็นสถานที่อโคจร อันหมายถึงทั้งสถานที่อันภิกษุไม่ควรเข้าไปและตัวบุคคลที่ภิกษุไม่ควรเข้าไปคบหาสมาคมคลุกคลีด้วย เช่นซ่องโสเภณี บ่อนการพนัน สถานบันเทิงยามราตรี ร้านขายสุรา แหล่งมั่วสุมยาเสพติด ตลอดจนโรงแรม ห้างสรรพสินค้า ย่านตลาดสินค้า เป็นต้น แนวทางปฏิบัติคือ พระสงฆ์ต้องยึดถือบทบัญญัติตามพระวินัย ยึดแนวอรรถาธิบายของพระอรรถกถาจารย์[10]

(2) โลกวัชชะที่เป็นไปในทางวาจา ในโลกวัชชะหรือโทษทางโลกที่เป็นไปทางวาจานี้ที่ภิกษุสงฆ์ได้กระทำอยู่มากมาย เช่น การบอกใบ้ให้หวย การทำเสน่ห์ การสะเดาะเคราะห์ การอวดอ้างว่าตนเป็นผู้มีคุณวิเศษ การเรี่ยไรเงิน การพูดขอให้หญิงบำเรอตนด้วยกาม เป็นต้น

---

[9] พศุตม์ ขอดเมชัย. ปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจให้ล่วงละเมิดสิกขาบทของกลุ่มพระฉัพพัคคีย์. **วารสารปัญญาปณิธาน,** ปีที่ 4 (ฉบับที่ 2).(กรกฎาคม–ธันวาคม 2562); หน้า 95–105.

[10] นวลวรรณ พูนวสุพลฉัตร, อโคจรในพระวินัยปิฎกกับสังคมไทยปัจจุบัน. **วารสาร มจร บาฬีศึกษาพุทธโฆสปริทรรศน์.** ปีที่ 4 (ฉบับที่ 2).(กรกฎาคม–ธันวาคม 2561); หน้า 57–74.

(3) โลกวัชชะที่เป็นไปในทางใจ ในโลกวัชชะหรือโทษทางโลกที่เป็นไปทางใจนี้ที่ภิกษุสงฆ์ได้กระทำอยู่มากมาย เช่น การมีความตระหนี่ การแสดงอาการหึงหวง การแสดงอาการแย่งชิง ซึ่งพฤติกรรมที่แสดงออกมานี้แสดงถึงความที่จิตใจของพระสงฆ์รูปนั้น

โลกวัชชะ เป็นโทษที่พระภิกษุสงฆ์รูปใดต้องเข้าแล้วย่อมยังความเดือดร้อนให้เกิดขึ้นทั้งแก่ตนเองและพระศาสนา อีกทั้งยังมีส่วนในทำลายพระศาสนาอีกด้วย เพราะเป็นการทำลายความศรัทธาของประชาชนพุทธบริษัทผู้สนับสนุนพระศาสนานั่นเอง

4.3 เพื่อศึกษาสิกขาบทที่เป็นโลกวัชชะของพระสงฆ์เถรวาทในประเทศไทย

จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาสิกขาบทที่เป็นโลกวัชชะของพระสงฆ์เถรวาทในประเทศไทยพบว่า สาเหตุของการละเมิดสิกขาบทที่เป็นโลกวัชชะนั้น แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ 1 ส่วนตน เนื่องด้วยพระสงฆ์ยังเป็นปุถุชนยังมีกิเลสความต้องการ บางครั้งเป็นเพราะอดทนต่ออำนาจกิเลสไม่ได้จึงล่วงละเมิดสิกขาบทนั้น ๆ 2.ส่วนสังคม เนื่องจากโลกได้พัฒนาไป สังคมกว้างไกลใหญ่ขึ้น การเจริญงอกงามย่อมตามมา พระพุทธศาสนาก็ได้รับผลของการเจริญงอกงามของบ้านเมือง ทำให้ต้องมีการปรับเปลี่ยนการกระทำบางอย่างให้เข้ากับบริบทของสังคม เช่นการเป็นอยู่ จากอยู่ป่า เขา ถ้ำ จำเป็นต้องอยู่ในวัด ในอาราม ในกุฏิ การใช้สอยปัจจัย 4 ก็มีการปรับเปลี่ยนไปตามสภาพของสังคม อาจทำให้มีการล่วงละเมิดสิกขาบทได้ เช่นการฉันอาหาร เครื่องดื่มต่าง ๆ

การล่วงละเมิดสิกขาบทของภิกษุทั้งในสมัยพุทธกาลหรือสมัยปัจจุบันก็ยังเป็นรูปแบบของการล่วงละเมิดเดิม ๆ คือการล่วงละเมิดในฝ่ายปัณณัติวัชชะ กับการล่วงละเมิดในฝ่ายโลกวัชชะ เพียงแต่รูปแบบแตกต่างกันเท่านั้น ซึ่งจะขอแบ่งรูปแบบโลกวัชชะออกเป็น 2 ยุคสมัยคือ

รูปแบบโลกวัชชะในสมัยพุทธกาล ในสมัยพุทธกาลมีการล่วงละเมิดสิกขาบทที่นับเป็นโลกวัชชะมากมาย ซึ่งพระภิกษุได้ประพฤติล่วงละเมิดจนเป็นเหตุให้บัญญัติสิกขาบทบ้าง บัญญัติสิกขาบทเพิ่มเติมบ้าง พฤติกรรมบางอย่างที่แม้ไม่ใช่ปัญหาร้ายแรงจนทำให้เกิดโทษอย่างมากมาย แต่ก็เป็นสิ่งที่ทำลายความรู้สึกที่ดี ความศรัทธาในพระรัตนตรัยของพุทธศาสนิกชนเป็นอย่างยิ่ง อีกทั้งยังเป็นเหตุโจมตีของคนที่ยังไม่ศรัทธา หรือศาสนิกในศาสนาอื่น ๆ ที่ได้พบเห็น ผู้ศึกษามองว่า การประพฤติแบบนี้เป็นเสมือนรอยแผลเล็กน้อยที่เกิดขึ้น แม้ไม่สามารถทำอันตรายให้ถึงแก่ชีวิต แต่ก็สร้างความไม่น่าดูให้กับคนเห็น หรือให้กับร่างกายของคนนั้น

รูปแบบโลกวัชชะในสมัยปัจจุบัน ในปัจจุบันนี้ เราจะเห็นพระสงฆ์ทำผิดสิกขาบทในอาบัติที่เป็นโลกวัชชะเป็นการกระทำที่ไม่เหมาะสม ผู้คนในสังคมดูหมิ่นดูแคลน สร้างความเสื่อมศรัทธาต่อผู้คน แม้ว่าการกระทำดังกล่าวจะไม่ผิดกฎหมายบ้านเมืองก็ตาม แต่ก็เป็นการกระทำที่ดูหมิ่นและทำลายศรัทธาต่อผู้คนโดยแท้จริง

ปัญหาโลกวัชชะในทัศนคติของประชาชนคือ หมดศรัทธาต่อภิกษุสงฆ์รูปนั้น หมดศรัทธาต่อวัดวาอารามที่ภิกษุสงฆ์รูปนั้นอยู่อาศัย จากนั้นก็จะเขยิบเพิ่มไปอีกขั้นคือ ไม่อยากทำบุญทำกุศลแก่ภิกษุสงฆ์ หรือวัดวาอารามที่มีปัญหานั้น หรือที่สุดรุนแรงไปถึงการด่าทอ ทำร้ายภิกษุสงฆ์ ทำลาย

ถาวรวัตถุได้ ปัญหาโลกวัชชะในทัศนคติของประชาชน ก่อให้เกิดปัญหาแก่คณะสงฆ์คือ ขาดผู้อุปถัมภ์พระศาสนา ทำให้กิจการพระศาสนาที่เป็นไปเพื่อพระศาสนาไม่เจริญงอกงามได้เท่าที่ควร

สาเหตุแห่งการละเมิดสิกขาบทที่เป็นโลกวัชชะเพราะ

1 การขาดความรู้ความเข้าใจในหลักพระธรรมวินัย จะเห็นได้ว่าพระสงฆ์ที่ทำความผิดนั้นขาดความรู้หลักธรรมคำสอนเพราะไม่ได้ศึกษาพระธรรมวินัยให้รู้อย่างแท้จริง

2 การประพฤติผิดพระธรรมวินัยตาม ๆ กันมา บางครั้งการละเมิดสิกขาบทเกิดจากการประพฤติผิดต่อ ๆ กันมาในหมู่สงฆ์ด้วยกัน ด้วยเห็นว่าครูบาอาจารย์รุ่นก่อน ๆ ท่านทำมา เขาทำกันก็คิดว่าทำได้แล้วก็เลยทำตาม ๆ กันมาโดยไม่ได้ไตร่ตรองหรือศึกษาให้ดีว่าผิดถูกตามพระธรรมวินัยหรือไม่

3 การละเลยต่อสมณสารูป สมณภาวะขาดสามัญสำนึกว่าตนเองเป็นพระนั่นเอง เพราะพระสงฆ์บางรูปมีความสนิทสนมคุ้นเคยกับญาติโยมจนเกินฐานะของตน

โทษของโลกวัชชะในทัศนคติของประชาชนจะเป็นการแสดงออกถึงการไม่ยอมรับต่อการกระทำนั้น ๆ ของพระสงฆ์ โดยในอดีตกาลสมัยพุทธกาลนั้น เมื่อภิกษุสงฆ์ทำผิดขึ้น ประชาชนที่รู้เรื่องก็จะแสดงให้เห็นถึงความไม่ชอบในพฤติกรรมนั้น ๆ ของภิกษุโดยการแสดงกิริยาออกมา เช่น ประชาชนพากันตำหนิ ประณาม โพนทะนา

แต่ในปัจจุบัน การแสดงออกของโลกวัชชะ โทษทางโลกในส่วนของประชาชน คือมีการฟ้องร้องต่อเจ้าอาวาส หรือด่าว่า ทุบตี หรือแจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือให้จับสึก ทั้ง ๆ ที่อาบัตินั้นเป็นแค่เพียงอาบัติเบาในทางพระศาสนา

กระบวนการการแก้ไขปัญหาโลกวัชชะนั้นสามารถแบ่งออกเป็น 2 ช่วงคือ

1. รูปแบบการแก้ไขโลกวัชชะในสมัยพุทธกาล ในสมัยพุทธกาลนั้น พระพุทธองค์ทรงวางรูปแบบในการบัญญัติสิกขาบทไว้ 2 รูปแบบคือ 1) ถ้าเป็นการทำความผิดครั้งแรก ซึ่งความผิดนั้นไม่เคยมีใครทำมาก่อนหรือที่เรียกว่า ต้นบัญญัติ เมื่อมีเหตุเกิดขึ้นแล้วพระพุทธเจ้าทรงบัญญัติสิกขาบทขึ้น สิกขาบทที่บัญญัตินั้นเรียกว่า มูลบัญญัติ 2) แต่ถ้ามีการกระทำความผิดเพิ่มในบริบทที่คล้าย ๆ กับสิกขาบทที่เป็นมูลบัญญัตินั้น แล้วพระพุทธองค์ทรงบัญญัติเพิ่มเติมข้อความให้กับสิกขาบทนั้น ๆ เพื่อความรอบคอบรัดกุม สิกขาบทที่ทรงบัญญัติเพิ่มนี้เรียกว่าอนุบัญญัติ

2 รูปแบบการแก้โลกวัชชะในสมัยปัจจุบัน คณะสงฆ์ในสมัยปัจจุบันปรับวิธีการในการควบคุมดูแลพระภิกษุสงฆ์ให้อยู่ในกรอบแห่งพระธรรมวินัยที่พระพุทธเจ้าทรงวางเอาไว้ โดยได้วางมาตรการและวิธีการไว้หลายอย่างเช่น

(1) การคัดกรองผู้เข้ามาบวช

(2) การให้ความรู้ด้านพระธรรมวินัยแก่ผู้เข้ามาบวช

(3) การออกกฎ คำสั่ง มติจากคณะสงฆ์ระดับผู้บริหาร ผู้ปกครอง

(4) การบังคับใช้กฎหมาย

จะเห็นได้ว่าปัญหาโลกวัชชะ เกิดจากความเจริญ การพัฒนาของสังคมที่มีผลกระทบต่อศาสนาและบุคลากรในศาสนา ก่อให้เกิดปัญหาขึ้นมา จะด้วยการปรับตัวให้เข้ากับสังคมก็ดี การพัฒนาเติบโตของศาสนาก็ตาม บางสิ่งที่มีในสมัยพุทธกาลอาจจะใช้ไม่ได้ในสมัยนี้ เช่นในปัจจุบัน มีพระภิกษุสงฆ์ได้ขับขี่ยานพาหนะโดยลำพังตนเองไปตามทางสาธารณะในท้องถิ่นทั่ว ๆ ไป ไม่ว่าจะเดินทางไปปฏิบัติศาสนกิจส่วนรวมหรือว่ากิจส่วนตัว ก็เป็นสิ่งที่ไม่สมควรปฏิบัติอย่างอย่างยิ่ง เป็นพฤติกรรมที่ชาวบ้านในฐานะที่เป็นพุทธศาสนิกชน มองไม่เหมาะสมเป็นโลกวัชชะ และผิดข้อบัญญัติเรื่องมหาเทส 4 ตามหลักพระพุทธศาสนา[11]บางสิ่งในสมัยนี้ อาจใช้ไม่ได้ตามพระธรรมวินัย แต่ถึงกระนั้นพระพุทธเจ้าผู้ทรงมองเห็นว่า พระพุทธศาสนาจะพัฒนาและแผ่ขยายไปสู่พื้นที่ต่าง ๆ ในประเทศ ซึ่งแต่ละสถานที่มีความแตกต่างกันในหลาย ๆ ด้าน ทั้งด้านสถานที่ การเป็นอยู่ วิถีชีวิต การปกครอง ฉะนั้นพระพุทธองค์จึงทรงวางหลักการในการรับมือกับการเข้าไปอยู่ในที่ต่างถิ่นต่างประเทศด้วยหลักมหาปเทส 4 อย่าง ดังต่อไปนี้.

1. ภิกษุทั้งหลาย สิ่งใดเราไม่ได้ห้ามไว้ว่า สิ่งนี้ไม่ควร ถ้าสิ่งนั้นอนุโลมเข้ากับสิ่งที่ไม่ควร ขัดกับสิ่งที่ควร สิ่งนั้นไม่ควร.

2. ภิกษุทั้งหลาย สิ่งใดเราไม่ได้ห้ามไว้ว่า สิ่งนี้ไม่ควร ถ้าสิ่งนั้นอนุโลมเข้ากับสิ่งที่ควร ขัดกับสิ่งที่ไม่ควร สิ่งนั้นควร.

3. ภิกษุทั้งหลาย สิ่งใดเราไม่ได้อนุญาตไว้ว่า สิ่งนี้ควร ถ้าสิ่งนั้นอนุโลมเข้ากับสิ่งที่ไม่ควร ขัดกับสิ่งที่ควร สิ่งนั้นไม่ควร.

4. ภิกษุทั้งหลาย สิ่งใดเราไม่ได้อนุญาตไว้ว่า สิ่งนี้ควร ถ้าสิ่งนั้นอนุโลมเข้ากับสิ่งที่ควร ขัดกับสิ่งที่ไม่ควร สิ่งนั้นควร.

เนื่องจากการพัฒนาของสังคมมีมากขึ้น การจะดูว่าการกระทำต่าง ๆ ของพระสงฆ์เป็นการล่วงละเมิดสิกขาบทที่เป็นโลกวัชชะหรือไม่นั้น จำเป็นต้องมีหลักพิจารณา หลักยึดถือเพื่อการเปรียบเทียบนั่นก็คือหลักมหาปเทส 4 ที่พระพุทธองค์ตรัสวางไว้ และที่ทิ้งไปไม่ได้เลยต้องยึดเป็นหลักตายตัวเลยคือหลักพระธรรมวินัย เพราะฉะนั้นผู้ศึกษาจึงมีความเห็นว่า พระพุทธเจ้าทรงวางหลักยึดให้พระสงฆ์สาวกใช้เป็นหลักการในการประพฤติปฏิบัติ และหลักยึดคือหลักการในการปรับเปลี่ยนการกระทำบางอย่างที่อาจจะทำให้เกิดการละเมิดสิกขาบทได้ว่า สิ่งใดควรหรือสิ่งใดไม่ควรในการประพฤติปฏิบัติ

ในปัจจุบันและอนาคตการประพฤติผิดสิกขาบท อันเป็นเหตุให้ประชาชนเกิดความหมดศรัทธาเลื่อมใสในพระสงฆ์สาวกจะยังคงมีขึ้น วิธีการที่จะขัดปัญหาดังกล่าวไม่มีเลย จะมีก็แต่

---

[11] พระนิทัศน์ ธีรปญฺโญ, (วงศ์วังเพิ่ม) พระภิกษุไทยกับการขับขี่ยานพาหนะ **วารสารวิชาการและวิจัย** มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกฉียงเหนือ. ปีที่ 10 (ฉบับที่ 3).(กันยายน–ธันวาคม 2563); หน้า 280–288.

มาตรการปรับปรุง ปรับเปลี่ยนด้วยระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ที่จะเกิดมีขึ้น และกระบวนการแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดโลกวัชชะ จำเป็นต้องแก้ทั้งคณะสงฆ์ ภาครัฐและภาคประชาชน คือ

1.พระสงฆ์ (คณะสงฆ์) ต้องมีมาตรการควบคุมดูแล ให้ความรู้ที่ถูกต้องแก่พระสงฆ์ มีการคัดกรองตรวจสอบพระสงฆ์ที่บวชอยู่และผู้ที่จะเข้ามาบวช มีบทลงโทษที่เป็นรูปธรรมเมื่อละเมิด กล่าวง่าย ๆ คือ ให้ความรู้คู่การปฏิบัติ มีกรอบเด่นชัด รีบขจัดโทษภัย

2.ภาครัฐ ต้องมีกฎหมายที่เข้ามาคุ้มครอง ปกป้องพระศาสนา และมีบทลงโทษต่อผู้ล่วงละเมิดสิกขาบทที่ก่อให้เกิดความเสื่อมศรัทธา มีหน่วยงานรับผิดชอบเข้ามาแก้ไขปัญหาทันทีมิให้แพร่ขยายออกไป กล่าวง่าย ๆ คือ คุ้มครองปกป้องสอดส่องดูแลร่วมแก้ปัญหา

3. ภาคประชาชน ต้องมีการให้ความรู้ที่เกี่ยวกับพระศาสนาที่ถูกต้อง เปิดช่องให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสอดส่อง การดูแล การปกป้องคุ้มครองพระศาสนา กล่าวง่าย ๆ คือ ศึกษาถูกต้อง สอดส่องศรัทธา

5. บทสรุป

การบวช เป็นวัฒนธรรมที่เกี่ยวเนื่องกับศาสนา แตกต่างเพียงรูปแบบและขั้นตอนการบวช แต่มีจุดหมายเดียวกันคือ เพื่อเป็นศาสนทายาท สืบทอดศาสนา และผู้รักษาศาสนา ผู้ศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาเมื่อเข้ามาบวชและปฏิบัติตนตามพระธรรมวินัย บางท่านได้บรรลุเป้าหมายคือพระนิพพาน บางท่านศึกษาปฏิบัติเพื่อดำเนินไปสู่เป้าหมายมีการล่วงละเมิดพระธรรมวินัย เพราะยังเป็นปุถุชนยังมีกิเลส ทั้งความผิดที่เป็นปัณณัติวัชชะ และโลกวัชชะ ความผิดที่เป็นโลกวัชชะนั้นคือความเสียหาย ชาวโลกติเตียน ไม่ยอมรับ ไม่เหมาะสม เมื่อล่วงละเมิดย่อมถูกลงโทษตามกฎหมายบ้านเมือง หรือไม่ผิดกฎหมายบ้านเมือง แต่ก่อให้เกิดความเสื่อมศรัทธาต่อผู้ที่นับถือพระพุทธ ศาสนา สาเหตุของการละเมิดสิกขาบทที่เป็นโลกวัชชะนั้น แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ 1) ส่วนตน เพราะยังเป็นปุถุชนยังมีกิเลส 2) ส่วนสังคม สังคมมีความเปลี่ยนแปลง การใช้สอยปัจจัย 4 ปรับเปลี่ยนไปตามสภาพของสังคม ทำให้มีการล่วงละเมิดสิกขาบท การแก้ไขปัญหาต้องมีการแก้ไขทั้งองคาพยกองค์กรทั้งพระสงฆ์ต้องมีมาตรการควบคุมดูแลเข้มงวดกวดขัน ให้ความรู้ที่ถูกต้องแก่พระสงฆ์ ภาครัฐ มีกฎหมายที่เข้ามาคุ้มครอง ปกป้องพระศาสนา ภาคประชาชน ต้องมีการให้ความรู้ที่เกี่ยวกับพระศาสนาที่ถูกต้อง

การประพฤติล่วงละเมิดสิกขาบทที่เป็นโลกวัชชะนั้นจะยังคงมีมาตั้งแต่อดีต และปัจจุบันก็ยังมีอยู่ อีกทั้งในอนาคตปัญหาการประพฤติล่วงละเมิดสิกขาบทที่เป็นโลกวัชชะก็จะยังมีอยู่ตลอดตราบใดที่ยังมีพระสงฆ์สาวกในพระพุทธศาสนา จะไม่สามารถยุติหรือทำให้ปัญหาหมดไป คณะสงฆ์จะทำได้แค่เพียงการปราม การแนะนำให้ความรู้ทั้งกับผู้บวชให้ได้รู้ถึงความถูกผิดของการประพฤติล่วงละเมิดสิกขาบทนั้น ๆ ให้ผู้ที่เข้ามาบวชได้ทราบถึงคุณโทษประโยชน์และมิใช่ประโยชน์ของการประทำนั้น ๆ เพื่อเป็นการเตือนสติให้ผู้บวชมีสมณภาวะ สมณสัญญาจะได้รู้จะสำรวมระวังตนประพฤติตนให้เหมาะสม ในส่วนของประชาชนการที่ได้รู้เรื่องของพระสงฆ์มากขึ้น จะได้ช่วยกัน

สอดส่องดูแลให้พระสงฆ์อยู่ในกรอบแห่งพระธรรมวินัยมากขึ้น และเพื่อเป็นการรู้ผิดรู้ถูกในการที่จะสนับสนุนให้พระสงฆ์ได้ประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัย อาจจะกล่าวสั้น ๆ ได้ว่า สอนโยมให้รู้ฐานะ สอนพระให้รู้ตัวตน เพื่อผลประโยชน์ของพระศาสนา

6. องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

โลกวัชชะ คือคำศัพท์ทางศาสนาเกี่ยวกับโทษของภิกษุสงฆ์เมื่อทำความผิดและมีโทษทางบ้านเมืองเกี่ยวข้องด้วย แต่บางความผิดแม้ไม่มีกฎหมายตราไว้ แต่ก็เป็นที่เสื่อมศรัทธาของประชาชน

การล่วงละเมิดสิกขาบทของภิกษุทั้งในสมัยพุทธกาลหรือสมัยปัจจุบันก็ยังเป็นรูปแบบของการล่วงละเมิดเดิม ๆ คือการล่วงละเมิดในฝ่ายปัณณัติวัชชะ กับการล่วงละเมิดในฝ่ายโลกวัชชะ เพียงแต่รูปแบบแตกต่างกันเท่านั้น

สาเหตุแห่งการละเมิดสิกขาบทที่เป็นโลกวัชชะเพราะ 1 การขาดความรู้ความเข้าใจในหลักพระธรรมวินัย 2 การประพฤติปฏิบัติผิดพระธรรมวินัยตาม ๆ กันมา 3 การละเลยต่อสมณสารูป สมณภาวะขาดสามัญสำนึกว่าตนเองเป็นพระ

การแก้ไขปัญหาจำเป็นต้องแก้ทั้งส่วนคณะสงฆ์และส่วนภาครัฐหรือภาคประชาชน คือ

1.พระสงฆ์ (คณะสงฆ์) ต้องมีการควบคุมดูแล ให้ความรู้ที่ถูกต้อง จัดการคัดกรองตรวจสอบผู้จะบวชอยู่ และมีบทลงโทษที่เห็นเป็นรูปธรรมเมื่อมีการละเมิด กล่าวง่าย ๆ คือ ให้ความรู้คู่การปฏิบัติ มีกรอบเด่นชัด รีบขจัดโทษภัย

2.ภาครัฐ ต้องมีกฎหมายที่เข้ามาคุ้มครอง ปกป้องพระศาสนา และมีบทลงโทษต่อผู้ล่วงละเมิด มีหน่วยงานรับผิดชอบที่สามารถเข้ามาแก้ไขปัญหาทันทีกล่าวง่าย ๆ คือ คุ้มครองปกป้องสอดส่องดูแลร่วมแก้ปัญหา

3. ภาคประชาชน ต้องมีการให้ความรู้ที่เกี่ยวกับพระศาสนาที่ถูกต้อง เปิดช่องให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสอดส่อง การดูแล การปกป้องคุ้มครองพระศาสนา กล่าวง่าย ๆ คือ ศึกษาถูกต้อง สอดส่องศรัทธา

เอกสารอ้างอิง

คนึงนิตย์ จันทบุตร, **สถานะและบทบาทของพระพุทธศาสนาในประเทศไทย**, (กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์, 2532.

นวลวรรณ พูนวสุพลฉัตร, อโคจรในพระวินัยปิฎกกับสังคมไทยปัจจุบัน. **วารสาร มจร บาฬีศึกษาพุทธโฆสปริทรรศน์.** ปีที่ 4 (ฉบับที่ 2).(กรกฎาคม–ธันวาคม 2561.

พระนิทัศน์ ธีรปญฺโญ, (วงศ์วังเพิ่ม) พระภิกษุไทยกับการขับขี่ยานพาหนะ **วารสารวิชาการและวิจัย** มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกฉียงเหนือ. ปีที่ 10 (ฉบับที่ 3).(กันยายน–ธันวาคม 2563.

พศุตม์ ขอดเมชัย. ปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจให้ล่วงละเมิดสิกขาบทของกลุ่มพระฉัพพัคคีย์. **วารสารปัญญาปณิธาน,** ปีที่ 4 (ฉบับที่ 2). กรกฎาคม–ธันวาคม 2562.

พระมหาสมจินต์ สมฺมาปญฺโญ, **“วินัย: กฎเกณฑ์และคุณค่าทางสังคม”**, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรราชวิทยาลัย, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://www.mcu.ac.th/article/14271 [20 ส.ค. 2563]

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539.